

Az erdőtörvény 165., ill. 177. szakaszai szerint a kopár területek befásítását az állam előmozdítja: a beerdősítendő területek adómentessé tételével, mag és csemeték ingyenes kiosztásával, pénzsegélyek és pénzkölcsönök engedélyezésével.

A csemeték termelésével és azok ingyenes kiosztásával járó költségeket az országos erdei alap 1898. évi előirányzatába vettem fel, míg a kilátásba helyezett állami kedvezmények közül a magvak ingyenes kiosztásával járó költségek, pénzsegélyek és pénzkölcsönök fedezésére az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177. szakaszának 6. és 7. bekezdése értelmében 50,000 frtot irányoztam elő államsegély czimén, mivel a közérdekből elrendelt befásítási munkálatoknál kilátásba helyezett pénzsegélyek, a «Mezőségen» Coronini község határában, a hevesmegyei Tarna patak mentén, a Nógrád vármegyei Tiszovnyik völgyben, a piliscsabai katonai tábor felett és Nagy-Küküllő vármegyében elterülő kopár területeken már megkezdett és szép eredményekre jogosító befásítás folytatásával járó kiadások, valamint a fiumei Karst vidékén legközelebb elrendelendő befásítás költségei az országos erdei alap bevételeiben fedezetet nem találnak.

Tekintettel a befásítás közgazdasági fontosságára és annak a folyam-szabályozási munkálatokra gyakorlandó eredményére, tisztelettel kérem ezen összeg engedélyezését.

Magyar erdészeti kísérleti állomások.

Irta: *Bund Károly* m. kir. erdészjelölt.

Egyesületünk már a múlt évi december hóban tartott közgyűlés alkalmával értesült a földmivelésügyi miniszter ur leirataiból arról, hogy az erdészeti kísérleti állomások szervezésének kérdése a megoldás küszöbére

jutott, ugyannyira, hogy a kísérleti állomások még ez év elején megkezdhetik működésüket. Amit a ministeri leiratok kilátásba helyeztek, arról ma már mint megtörtént tényről emlékezhetünk meg s nem mulaszthatjuk el, hogy midőn a jelen füzet «Erdészeti Rendeleték Tára» cz. rovatában *a magyar erdészeti kísérleti állomások működési szabályzatát* egész terjedelmében közöljük, erőteljes fejlődésben lévő erdészetünknek ez újabb nagy jelentőségű vívmányával bővebben ne foglalkozzunk.

Az erdészeti kísérleti állomások létesítésével erdőgazdaságunk egy új szervet nyert, mely előrehaladását, fejlődését nemcsak hathatósan előmozdíthatja, hanem hivatva lehet arra, hogy haladásának, fejlődésének új utakat nyisson, számára sok tekintetben új irányokat jelöljön. Nincs is talán tudomány, melynél az elmélet egymagában annyira elégtelen volna nagy eredmények elérésére, mint az erdészetnél, a hol csakis a gyakorlatilag kipróbált elméleti tételeket tekinthetjük oly épületkönek, mely az erdőgazdaság nagy épületét tökéletesebbé, teljesebbé teszi. De viszont talán nincs is tudomány, a melynél az eredményre, a sikerre annyi különféle tényező bírna befolyással, mint az erdőgazdaságban, nincs tehát tudomány, a hol az elért eredmény szülő okait képező tényezők gondos mérlegelésére oly nagy szükség lenne, abból a célból, nehogy az eredmények egészen tévesen valamely tényleg csak mellékes körülménynek tulajdoníttassanak. Ennélfogva éppen az erdészetnél kell óvakodnunk attól is, nehogy egyes sikeres gazdasági műveletekből levonható következtetéseket általánosítsunk s itt van leginkább szükség arra, hogy az elmélet és a gyakorlat szorosán karöltve járjon s evégből a kettő közt mellőzhetlenül szükséges benső kapcsolatot a rendszeres kísérletek segítségével

mennél bensőbbé tegyük. Csak a rendszeres kísérlet bírja a megtévesztő mellékkörülményeket valódi értékére leszállítani vagy kiküszöbölni, csak ez nyújt az elméletnek biztos alapot következtetéseinek levonására.

Nálunk eddig a kísérletügy az erdőakadémián kívül kiválóbban az erdőőri szakiskoláknál és egyes erdőgondnokságoknál volt gondozva, de hiányzott az mint különálló intézmény, mely az erdőgazdaság alaptételeit a fentt jelzett uton kereste volna, pedig éppen hazánk erdőgazdaságának van számos olyan különleges jellemvonása, melyek már eddig is gyakran gátját vetették annak, hogy a külföldi kísérleti állomások kutatásainak eredményét egyszerűen honunkra is kiterjesztessük, másfelől olyan is van elég, a melyek minket teljesen önálló kutatásokra utalnak, melyek tehát a magyar erdészeti kísérleti ügyre önálló új feladatokat fognak róni.

Igy a földmívelési minister urnak ama rendelete, a melylyel az erdészeti kísérleti ügyet hazánkban szervezi, kétségtelenül nagy hézagot pótol.

Az erdészeti kísérleti ügy kérdése már régebben foglalkoztatta az intéző köröket. Az első nyomósabb intézkedés e téren akkor történt, a mikor az új erdőakadémia építésénél figyelemmel voltak arra, hogy az új épületben a kísérleti állomásnak is legyen helye. Kevéssel utóbb (1892-ben) a földmívelésügyi kormány Vadas Jenő erdőakadémiai tanárt Ausztriába és Németországba küldte az erdészeti kísérleti ügy tanulmányozása czéljából. Vadas tanulmányutjának eredményeként részletes javaslattal lépett a földmívelésügyi ministerium elé s abban az erdészeti kísérleti állomások szervezését kimerítően tárgyalta*).

Az 1893. évben az erdészeti kísérleti állomások nem-

*) L. az „Erdészeti Lapok“ 1893. évi VII. és VIII. füzetében.

zetközi szövetkezetének Bécsben tartott első kongresszusán a magyar erdészet képviselőjében megjelentek Söltz Gyula, akkor máramaros-szigeti erdőigazgató, báró Feilitzsch Arthur kir. erdőfelügyelő, Tavi Gusztáv erdőtanácsos és Vadas Jenő erdőakadémiai tanár. Jelentésükben a kongresszuson tapasztaltak alapján ők is sürgősnek jelezték az erdészeti kísérleti ügynek honunkban való szervezését.

A kérdés megoldása elé azonban ismét akadályok gördültek s az ügy csak akkor jutott igazán helyes mederbe, a midőn az Országos Erdészeti Egyesület, mint erre leghivatottabb társadalmi tényező, ezt is erélyesebben felkarolta és az 1896. évi országos erdészeti gyűlésen ezt a kérdést is kitűzvéen tárgyalásra, a gyűlés Vadas előadása alapján egyhangulag elfogadott határozati javaslatban kimondotta, hogy «az erdészeti kísérletügy mielőbbi szervezése a magyar erdők, mint a nemzet vagyonosodását előmozdító kincs értékének fokozása s ennél fogva az erdőgazdaság jövedelmének gyarapítása szempontjából feltétlen szükségét képez». A korábbi sikertelen tárgyalásoknak újra meg újra megszakadt fonala ugyanis ama felterjesztés kapcsán, melyet egyesületünk az országos erdészeti gyűlés határozatai ügyében a földmivelésügyi ministeriumhoz intézett, ismét felvétellett s le is bonyolítottatott egészen. Darányi Ignác dr. földmivelésügyi minister ur nevéhez fűződik tehát az az érdem is, hogy az erdészeti kísérletügy régen vajudó kérdése az illetékes szakférfiak javaslata alapján megoldatván, a magyar erdészet ezzel is nagy lépést tett a haladásnak útján, melyen a külföld régóta működő kísérleti állomásaival minket már messze megelőzött.

A kísérleti állomásaink működési szabályzatából kitűnik, hogy a Selmeczbányán létesített központi erdészeit

kísérleti állomáson kívül a négy erdőőri szakiskola mind-egyike, mint külső erdészeti kísérleti állomás, a központi állomás vezetése alatt szintén szerepelni fog, a nélkül azonban, hogy önálló működésük kizáratnék. Hogy az állomásoknak ez a térbeli eloszlása mily előnyös, arra reámutatott már Vadas az 1896. évi erdészeti gyűlésen tartott előadásában.

A központi erdészeti kísérleti állomás, ámbár vezetője erdőakadémiai tanár és helyiségei is az erdőakadémia épületében lesznek, mégis közvetlenül a földmivelésügyi ministerium fenhatósága alatt áll. Ez önként következik abból a körülményből, hogy az erdészeti kísérletügy költségeit az országos erdei alap és részben a kincstári erdőhatóságok fogják fedezni.

Az erdőakadémiával tehát csakis szellemi kapocs fogja a kísérleti állomást összefűzni; hogy azonban ez a kapocs minél bensőbb legyen s hogy az erdőakadémiai tanárok teljes erővel istápolják ismereteikkel ezt a fiatal, a kezdet nehézségei előtt álló intézményt, azt az ügy érdekében bizonyára maguk a mi lelkiismeretes és buzgó tanáraink is annyira kívánatosnak fogják ismerni, hogy e tekintetben semmiféle aggályunk nem lehet.

A működési szabályzat a kísérleti állomások igazgatási ügykörét lehetőleg egyszerű alapokra helyezik, azért, hogy a kísérleti állomások személyzete idejét minél inkább az ő tulajdonképeni hivatásának szentelhesse. S ez igen helyesen van így, mert ha a tulságba vitt *«hivatalos szellem»* rendes körülmények között is megbéníthatja a tudományos tevékenységet, mennyivel inkább kell éppen a központi erdészeti kísérleti állomás vezetőjét abba a helyzetbe juttatni, hogy igazgatási hivatalos ügyek tul ne terheljék, annyival inkább, mert ő az erdőakadémián is

három oly tárgyat ad elő, melyek tananyaga minden más erdészeti főiskolán legalább is két tanár közt van felosztva. Az erdei kísérletek végzésére szükséges kísérleti területek kijelölésére első sorban majd a kincstári erdők szolgálnak s erre való tekintettel a szabályzat értelmében a kísérleti állomások és az erdőhatóságok, illetve erdőgondnokságok közvetlenül érintkeznek egymással s a kincstári erdőtisztek közreműködése is lehetőség szerint meg van könnyítve.

A kincstári erdőhatóságok bevonásával azonban nem elégedhetik meg a kísérleti állomás. A nagy Alföldön és Dunántul nincs kincstári erdő, pedig ezeket a területeket az erdészeti kísérleteknél figyelmen kívül hagyni nem lehet. Idővel tehát a kísérleteket magánbirtokokra is ki kell terjeszteni és nem kétkedünk abban, hogy erdőbirtokosaink azt a néhány holdas kísérleti területet szívesen rendelkezésére bocsátják a kellő időtartamra a kísérleti állomásnak, hiszen anyagi megterhelhetőségükkel ez nem jár s midőn így a magyar erdőgazdaság ügyét szolgálva hazafias tettet végeznek, úgy lehet saját érdekeiket is előmozdithatják.

Az erdészeti kísérleti állomások működési szabályzatának X. fejezete szerint a «kísérleti állomások tevékenysége elsősorban a gyakorlati erdőszetre közvetlen kihatással bíró kérdésekre terjesztendő ki és erdőszet-természettudományi kísérletek és kutatások kezdetben csak oly terjedelemben veendőek elő, a mennyire az a gyakorlati kísérletek eredményeinek tudományos megvilágítására szükséges, illetve ezektől függetlenül a kísérleti állomás személynete és az erdőakadémiai tanárok részéről a gyakorlati kísérleti ügy s illetőleg a tanári hivatás csorbitása nélkül a rendelkezésre álló eszközökkel teljesíthetők».

Tudatában annak, hogy mily számos égető kérdés vár honunkban a gyakorlati erdészeti körében mielőbbi feleletre, természetesen kell találnunk, ha a szabályzat első sorban a gyakorlati kérdésekre fektet súlyt. Hogy e mellett a kísérleti állomások személyzete természettudományi kutatásokat is gyakran fog végezni, azt könnyű belátni, ha megfontoljuk, hogy a gyakorlati és a tudományos kutatások között biztos határt vonni nem lehet.

Igy pl. ha egy erdőbirtokos, kinek erdejét egy közeli kohónak a füstje megrontja, avval a kéréssel fordul az erdészeti kísérleti állomáshoz, hogy a károsodást erdejében állapítsa meg, ugy ez bizonyára gyakorlati kérdésnek minősíthető, mely azonban *növény - phisiologiai*, illetőleg *pathologiai* vizsgálatok nélkül el nem dönthető. S bizonyára senki sem fogja a kísérleti állomás szemére vetni, hogy a gyakorlatiasság határát átlépi, ha ily alkalommal a felmerült kérdésnek szűkre szabott keretét túllépve a kohófüst által okozott károkkal általánosabb szempontból is foglalkozik.

A földmivelésügyi miniszter a központi erdészeti kísérleti állomás vezetésével Vadas Jenő m. k. erdőtanácsost és erdőakadémiai tanárt bizta meg. Az Erdészeti Lapok olvasói előtt ismeretes az a tevékenység, melyet Vadas a magyar erdészeti kísérleti állomások létesítése érdekében már évek óta kifejti, s így teljes bizalommal engedhetjük át magunkat a megnyugtató hitnek, hogy hivatottabb kezekbe kísérleti ügyünk irányítását, vezetését bízni nem lehetett volna.

Ezeket tartottuk szükségesnek a kísérleti állomások működési szabályzatának megjelenése alkalmából elmondani s csak azt az óhajtást fűzzük hozzá, hogy erdészeti kísérleti állomásaink működése minél sikeresebb, eredménydusabb legyen!